Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
PEDRO CRUZ VILLALÓN
föredraget den 8 september 2015 [1]

Mål C-489/14

A
mot
B

(begäran om förhandsavgörande från High Court of Justice (England och Wales), Family Division (Förenade kungariket))

”Begäran om förhandsavgörande — Civilrättsligt samarbete — Domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar — Förordning (EG) nr 2201/2003 — Litispendens — Artiklarna 16 och 19 — Hemskillnadsförfarande i Frankrike och äktenskapsskillnadsförfarande i Förenade kungariket — Behörighet för den domstol vid vilken talan först har väckts — Begreppet ’fastställd’ behörighet — Avslutande av hemskillnadsförfarandet när framställning inte har gjorts inom lagstadgad tidsfrist — Inlämnande i Frankrike av en ansökan om äktenskapsskillnad omedelbart efter det att hemskillnadsförfarandet avslutats — Betydelse av omöjligheten att inleda ett äktenskapsskillnadsförfarande i Förenade kungariket på grund av tidsskillnaden mellan medlemsstaterna”

1. Förevarande mål bereder domstolen dess första tillfälle att, under mycket speciella omständigheter knutna till de dubbla förfarandena för ”äktenskapsupplösning” i Frankrike, undersöka de bestämmelser om litispendens som fastställs i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000. [2]

2. De frågor som har ställts av den hänskjutande domstolen, som anser sig ha att avgöra en behörighetskonflikt som endast kan tillskrivas missbruk av systemet från svarandens sida och som den anser är beklagansvärt, rör i huvudsak begreppet ”fastställts att … domstol … är behörig” i den mening som avses i artikel 19 i förordning nr 2201/2003. I målet vid den hänskjutande domstolen har visserligen en fråga om litispendens, i den mening som avses i denna sistnämnda bestämmelse, uppkommit, men det är tolkningen av begreppet ”den domstol vid vilken talan först har väckts”, i den mening som avses i artiklarna 16 och 19 i förordning nr 2201/2003, som, liksom jag kommer att visa nedan, ska göra det möjligt för domstolen att besvara den hänskjutande domstolens frågor.

1 — Originalspråk: franska.

2 — EUT L 338. s. 1, nedan kallad ”förordning nr 2201/2003”.

I – **Tillämpliga bestämmelser**

A – *Unionsrätt*

3. Artikel 16 i förordning nr 2201/2003 har följande lydelse:

”1. Talan skall anses ha väckts vid en domstol

a) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd,

eller

b) om delgivning av handlingen ska ske innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivning, förutsatt att käranden därefter inte har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få handlingen ingiven till domstolen.”

4. I artikel 19.1 och 19.3 i förordning nr 2201/2003 föreskrivs följande:

”1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap och målen gäller samma parter skall, till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först har väckts är behörig, den domstol vid vilken talan har väckts senare självmant låta handläggningen av målet vila.

…

3. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, ska övriga domstolar självmant förklara sig obehöriga till förmån för den domstolen.

I så fall har den part som har väckt den senare talan rätt att väcka sin talan vid den domstol där talan först har väckts.”

B – *Fransk rätt*

5. Även om förevarande begäran om förhandsavgörande kommer från en domstol i Förenade kungariket omfattar den inte någon angivelse beträffande bestämmelser i Förenade kungarikets rätt som är tillämpliga i målet vid den nationella domstolen. Den innehåller däremot en angivelse av flera bestämmelser i den franska civilprocesslagen, som ska återges.

6. I artikel 1076 i civilprocesslagen föreskrivs följande:

”Den make/maka som ansöker om äktenskapsskillnad kan, under alla omständigheter, och även inom ramen för ett överklagande, ersätta denna ansökan med en ansökan om hemskillnad.

Ett motsatt ersättande är förbjudet.”

7. I artikel 1111 i civilprocesslagen anges följande:

”Om domstolen, efter att ha hört var och en av makarna beträffande principen för äktenskapsupplösningen, konstaterar att sökanden låter sin ansökan bestå, ska den anta ett beslut genom vilket den antingen, i enlighet med artikel 252-2 i civillagen kan hänvisa parterna till ett nytt försök till förlikning, eller omedelbart tillåta makarna att inleda äktenskapsskillnadsförfarandet.

I båda fallen kan den besluta om alla eller vissa av de interimistiska åtgärder som föreskrivs i artiklarna 254–257 i civillagen.

När domstolen medger talerätt erinrar den i sitt beslut om de tidsfrister som föreskrivs i artikel 1113 i denna lag.”

8. Artikel 1113 i civilprocesslagen har följande lydelse:

”Inom tre månader från det att beslutet meddelats får endast den av makarna som har lämnat in den ursprungliga ansökan göra en framställning (*assignation*) om äktenskapsskillnad.

För det fall makarna når en överenskommelse eller om förfarandet inte har inletts genom framställning inom 30 månader från det att beslutet meddelas, gäller dess bestämmelser inte längre, inbegripet tillåtelsen att inleda förfarandet.”

9. I artikel 1129 i civilprocesslagen anges följande:

”Vid hemskillnadsförfaranden gäller de bestämmelser som föreskrivs för äktenskapsskillnadsförfaranden.”

II – **Bakgrund till målet vid den nationella domstolen**

10. A [3] och B [4], båda franska medborgare, ingick äktenskap i Frankrike den 27 februari 1997 efter att ha undertecknat ett äktenskapsförord enligt egendomsordningen enligt vilken all egendom är enskild. Paret och deras två barn, tvillingar födda den 27 juli 1999 flyttade till Förenade kungariket år 2000, där deras tredje barn föddes den 16 juli 2001.

11. I juni 2010, lämnade svaranden i målet vid den nationella domstolen det gemensamma hemmet och sedan dess har makarna levt i faktisk särlevnad.

A – *Förfaranden som inletts i Frankrike*

12. Den 30 mars 2011 lämnade svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen in en ansökan om hemskillnad till Tribunal de grande instance de Nanterre (Frankrike).

13. Förlikningsförhandlingen, som hölls den 5 september 2011 och den 8 november 2011, misslyckades.

14. Den 15 december 2011 antog Tribunal de grande instance de Nanterre följaktligen ett beslut i vilket konstaterades att förlikning inte hade nåtts (nr RG 11/04305) och att makarnas samlevnad hade upphört samt fastställdes nödvändiga åtgärder för att reglera familjesituationen i väntan på en slutgiltig dom. Tribunal de grande instance de Nanterre förklarade sig inledningsvis, med tillämpning av

3 — Nedan kallad käranden i målet vid den hänskjutande domstolen.

4 — Nedan kallad svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen.

artikel 5.2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område,[5] behörig att besluta om interimistiska åtgärder avseende hemskillnadsförfarandet och fastställde att fransk lag var tillämplig. TGI de Nanterre förklarade sig emellertid obehörig att besluta om åtgärder beträffande barnen, vilket ankom på domstolar i Förenade kungariket. Den tillät vidare makarna att inleda ett hemskillnadsförfarande. Den tillskrev även käranden i målet vid den hänskjutande domstolen rätten att nyttja makarnas gemensamma bostad, kostnadsfritt enligt rätten till försörjning, samt ett underhållsbidrag med ett månatligt belopp på 5 000 euro och en skyldighet för svaranden i målet vid den nationella domstolen att provisoriskt betala av bostadslån och andra lån. Slutligen utsåg TGI de Nanterre en notarie med uppgiften att göra en uppskattning av parets egendom.

15. Den 22 november 2012 meddelade Cour d'appel de Versailles (Frankrike), efter ansökan av svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen, en dom (nr RG 12/01345) som bekräftade det beslut om icke-förlikning som Tribunal de grande instance de Nanterre hade antagit i dess helhet.

16. Den 17 december 2012 ingav svaranden i målet vid den nationella domstolen en ansökan om äktenskapsskillnad, vilken emellertid avslogs, eftersom hemskillnadsförfarandet, som han hade inlett den 30 mars 2011 och i vilket han inte hade dragit tillbaka sin ansökan, fortfarande pågick.

17. Den 17 juni 2014, klockan 8.20, det vill säga den första timmen på den första dagen efter det datum då fristen på 30 månader under vilken hemskillnadsförfarandet ska inledas för att förfarandet inte ska förklaras ogiltigt gått ut, lämnade svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen in en ansökan om äktenskapsskillnad.

B – *Förfaranden som inletts i Förenade kungariket*

18. Parallellt med det hemskillnadsförfarande som inletts av svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen i Frankrike, lämnade käranden i målet vid den hänskjutande domstolen, den 19 maj 2011, in en ansökan om underhåll till Child Support Agency för sina underhållsberättigade barn.

19. Den 24 maj 2011 lämnade hon även in en ansökan om äktenskapsskillnad och en separat ansökan om underhållsbidrag.

20. Den 7 november 2012 avslog High Court, Family Division, med kärandens medgivande, hennes ansökan om äktenskapsskillnad, med tillämpning av artikel 19 i förordning nr 2201/2003.

21. Den 6 juni 2014 väckte käranden *ex parte* talan vid den hänskjutande domstolen i syfte att uppnå ett beslut eller en föregripande förklaring att hennes ansökan om äktenskapsskillnad, när den skulle framställas, skulle få verkan först den 17 juni 2014 vid midnatt plus en minut, det vill säga vid den tidpunkt då det beslut om icke-förlikning som en domstol med behörighet att pröva familjerättsliga mål antagit inom ramen för det hemskillnadsförfarande som svaranden i målet i Frankrike har inlett skulle vara obsolet. Denna talan, som ansågs alltför innovativ, avvisades dock.

22. Den 13 juni 2014 lämnade käranden i målet vid den hänskjutande domstolen in en andra ansökan om äktenskapsskillnad.

23. Den 9 oktober 2014, ingav svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen en ansökan om att den ansökan om äktenskapsskillnad som käranden ingett den 13 juni 2014 skulle ogillas och att målet skulle avskrivas, och åberopade artikel 19 i förordning nr 2201/2003.

5 — EGT L 12, s. 1.

III – **Tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen**

24. Det är mot denna bakgrund som High Court of Justice, Family Division, har beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Vad innebär ’fastställts’ i den mening som avses i artikel 19.1 och 19.3 [i förordning (EG) nr 2201/2003] i en situation där

a) käranden i målet vid den domstol där talan först har väckts (nedan kallat det första målet) praktiskt taget inte tar några steg framåt i det första målet utöver det första mötet vid domstolen, och i synnerhet inte lämnar in någon framställning (*assignation*) inom tidsfristen vid vilken ansökan (*requête*) förfaller, vilket resulterar i att det första målet förfaller utan att avgöras genom att tidsfristen löper ut och i enlighet med inhemsk (fransk) rätt i det första målet, det vill säga 30 månader efter det första inledande mötet,

b) det första målet förfaller enligt ovan väldigt kort tid (3 dagar) efter det att målet vid den andra domstolen där talan har väckts (nedan kallat det andra målet) inleds i Förenade kungariket, med resultatet att det varken finns någon dom i Frankrike eller någon risk för oförenliga domar mellan det första målet och det andra målet, och

c) käranden i det första målet, efter det att det första målet förfallit, på grund av Förenade kungarikets tidszon alltid skulle kunna väcka talan om äktenskapsskillnad i Frankrike innan käranden [i det andra målet] skulle kunna väcka talan om äktenskapsskillnad i Förenade kungariket?

2) I synnerhet, innebär ’fastställts’ att käranden i det första målet är tvungen att med omsorg och skyndsamhet röra sig framåt i det första målet för att nå en lösning av tvisten (oavsett om det sker genom domstolen eller genom en överenskommelse), eller är käranden i det första målet, genom att domstolen en gång har tillförsäkrats behörighet enligt artikel 3 och 19.1, fri att över huvud taget inte ta några steg av betydelse mot en lösning av det första målet, som beskrivs ovan, och därmed fri att tillförsäkra sig ett avbrott i det andra målet och ett dödläge för tvisten i dess helhet?”

25. Den hänskjutande domstolen har, i beslutet om hänskjutande, angett att upphovsmännen till förordning nr 2201/2003 inte kan ha önskat sådana situationer som den som är aktuell i målet vid den hänskjutande domstolen, i vilken flera parallella förfaranden pågår i två medlemsstater, eftersom deras mål var att säkerställa att behörigheten skulle fastställas, att målet skulle avgöras skyndsamt och att oförenliga domar skulle undvikas.

26. Den hänskjutande domstolen har understrukit att svaranden i målet vid den, genom sina manövrar, är ansvarig för den förvirring som råder i det målet sedan fyra år. Flera omständigheter vittnar om hans önskan att hindra käranden i målet från att ansöka om äktenskapsskillnad vid Förenade kungarikets domstolar. Den hänvisar, i detta hänseende, till den omständigheten att han har ansökt om äktenskapsskillnad i Frankrike medan hemskillnadsförfarandet fortfarande pågick och den omständigheten att han lämnade in sin ansökan om äktenskapsskillnad i Frankrike så tidigt som möjligt, vid en tidpunkt då det, mot bakgrund av tidsskillnaden, inte var möjligt för käranden i målet vi den hänskjutande domstolen att väcka en sådan talan i Förenade kungariket.

27. Den hänskjutande domstolen har även påpekat att svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen, från Cour d’appels dom av den 22 november 2012 som bekräftade beslutet om icke-förlikning, inte har tagit något initiativ för att föra hemskillnadsförfarandet i Frankrike framåt, och har nöjt sig med att vänta på dess upphörande för att lämna in sin ansökan om äktenskapsskillnad. Den hänskjutande domstolen tvivlar, under dessa omständigheter, på att den franska domstolens behörighet kan anses ha ”fastställts” i den mening som avses i artikel 19 i

förordning nr 2201/2003. Den har i detta hänseende framfört kärandens argument i målet vid den hänskjutande domstolen, enligt vilka själva väckandet av en talan vid domstolen ska räcka. Käranden ska vara underställd en skyldighet att påskynda förfarandet noggrant och utan dröjsmål, utan att de personer som berörs av dessa äktenskapsskillnadsförfaranden har en möjlighet att inleda en ”italiensk torped” på bekostnad av en skyndsam lösning av tvister.

28. Den hänskjutande domstolen har emellertid angett att en sådan tolkning innebär en avvikelse inte bara från lydelsen i artikel 19 i förordning nr 2201/2003, utan även från rättspraxis avseende Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område,[6] och i synnerhet dom Gantner Electronic,[7] i vilken domstolen fann att ”en litispendenssituation [uppstår] vid den tidpunkt då talan slutgiltigt har väckts i två domstolar i olika konventionsstater, det vill säga innan svarandena har haft tillfälle att göra gällande sin ståndpunkt”.

29. Den hänskjutande domstolen har slutligen angett att en framställning om hemskillnad, enligt de uppgifter om fransk rätt som handlingarna i målet vid den innehåller, under en frist på tre månader inte kan göras av den part som har ansökt om äktenskapsskillnad.

30. Svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen har visserligen angett att han inte hade ansökt om hemskillnad, eftersom han önskade uppnå äktenskapsskillnad utan att förlänga tiden för förfarandena, men har emellertid inte gett någon förklaring till varför han inte drog tillbaka sin separationsansökan, vilket skulle styrka hans önskan att så länge som möjligt hindra käranden i målet vid den hänskjutande domstolen från att ansöka om äktenskapsskillnad i Förenade kungariket, så att alla de omtvistade frågorna kunde avgöras av en enda domstol så snabbt som möjligt.

31. Den hänskjutande domstolen har även bett domstolen att handlägga förevarande mål skyndsamt, med tillämpning av artikel 105.1 i domstolens rättegångsregler.

32. Genom beslut av den 13 januari 2015 avslog domstolens ordförande denna begäran. Han beslutade emellertid att målet skulle avgöras med förtur, med tillämpning av artikel 53.3 i domstolens rättegångsregler. Domstolen såg, i enlighet med artikel 95.1 i rättegångsreglerna, vidare till att den sekretess för parternas namn som den hänskjutande domstolen beslutat om fortsatte att gälla.

33. Den 18 maj 2015 upplyste svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen EU-domstolen om att den erkände och godtog den hänskjutande domstolens behörighet, tydligen dock utan att upplysa vare sig den hänskjutande domstolen eller den franska domstolen om detta. EU-domstolen meddelade denna upplysning till den hänskjutande domstolen och till käranden i målet vid den hänskjutande domstolen genom skrivelse av den 21 maj 2015.

34. Svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen, Förenade kungarikets regering och Europeiska kommissionen har avgett skriftliga yttranden. Käranden i målet vid den hänskjutande domstolen och kommissionen har även hörts under den offentliga förhandling som hölls den 1 juni 2015.

6 — EUT L 351, s. 1.

7 — C-111/01, EU:C:2003:257, punkt 27.

IV – **Yttranden som har lämnats till domstolen**

A – *Yttrande från käranden i målet vid den hänskjutande domstolen*

35. Käranden i målet vid den hänskjutande domstolen har angett att hon ansluter sig till den hänskjutande domstolens yttrande. Liksom denna beklagar hon den onormala ställning som den behöriga domstolen har på området äktenskapsskillnad och ekonomiska rättigheter till följd av äktenskap, varigenom den inte har möjlighet att återförvisa ett mål till en bättre placerad domstol, med tillämpning av undantaget för olämpligt forum (*forum non conveniens*), till skillnad från vad som gäller för mål om föräldraansvar [8] och vad som sedermera föreskrivs för privaträttsliga mål i förordning nr 1215/2012 [9].

36. Hon har även invänt mot möjligheten till missbruk, missbruk som föreligger i målet vid den hänskjutande domstolen, till följd av litispendens-bestämmelsen i artikel 19 i förordning nr 2201/2003, för det fall den part som har inlett förfarandet inte har någon skyldighet att vidta åtgärder för förfarandets fortskridande. Hon har slutligen beklagat den förvärrande och diskriminerande verkan av tidszonerna inom Europeiska unionen, då de parter som befinner sig längst österut alltid har en tidsfördel, i absolut värde, i förhållande till de parter som befinner längst västerut när det gäller att vara den första att inleda ett förfarande.

37. Klaganden i målet vid den hänskjutande domstolen har vidare, i huvudsak, gjort gällande att det inte, utan att åsidosätta kraven i artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950, går att tolka artikel 19 i förordning nr 2201/2003 så att en domstols behörighet fastställs när en talan väcks vid den i ett domstolsförfarande som inte längre är giltigt på grund av att den part som har inlett det har underlåtit att agera. Nämnda förordning tillåter visserligen ett val av domstol som är behörig i mål om äktenskapsskillnad, men den kan inte anses tillåta att en part väljer en domstol som är till nackdel för en annan part och sedan förhalar förfarandet eller helt bortser från bestämmelserna för det förfarande som den själv har inlett.

38. Hon har i detta hänseende understrukit att hon är tvingad att föra sin talan i utlandet, vid en domstol där ingen av parterna har sin hemvist och som är till nackdel för henne beträffande den sannolika utgången av målet, eller fråntas varje möjlighet till överklagande, så länge svaranden låter det förfarande som inletts i Frankrike fortgå och hindrar att ett nytt förfarande inleds.

39. Käranden i målet vid den hänskjutande domstolen har vidare angett att syftet och den allmänna systematiken i förordning nr 2201/2003 medför att det behörighetsföreträde som ges den domstol där talan först har väckts är underställt en skyldighet för den part som har inlett förfarandet att se till att detta framskrider skyndsamt och noggrant mot en lösning av tvisten. Hon har i detta hänseende, per analogi, hänvisat till artikel 16.1 i förordning 2201/2003, till artikel 9 i rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet [10] och till artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg. [11]

8 — Se artikel 15 i förordning nr 2201/2003.

9 — Se skälen 33 och 34 samt artiklarna 32–34.

10 — EUT L 7, s. 1.

11 — EUT L 201, s. 107.

40. Slutligen har käranden i målet vid den nationella domstolen gjort gällande att det enligt sunt förnuft och naturlig rättvisa, samt fransk rättspraxis och domstolens praxis, endast kan anses att en behörighet har fastställts, i den mening som avses i artikel 19 i förordning nr 2201/2003, om käranden handlar i god tro för att få förfarandet att framskrida mot en lösning. Cour de cassation (Frankrike) fann således, i en dom av den 26 juni 2013,[12] att en ansökan (*requête*) endast utgör en akt genom vilken förfarandet inleds om den åtföljs av en framställning (*assignation*). I målet vid den hänskjutande domstolen innebär den omständigheten att käranden i målet inte har gjort en framställning till svaranden att inledandet av förfarandet i Frankrike när det gäller fastställandet av behörighet enligt artikel 19 i förordning nr 2201/2003 har upphört att medföra verkningar. Vidare har domstolen bekräftat att en domstol, vid vilken talan väckts senare, avseende en ansökan på området föräldraansvar, som saknar information för att bedöma frågan om litispendens trots ansträngningar för att inhämta sådan information genom den part som har åberopat litispendens, under vissa omständigheter fortsätta handläggningen av den där anhängiggjorda talan när den har inväntat svar på sina frågor under en rimlig tidsperiod.[13]

41. Vid förhandlingen preciserade käranden i målet vid den hänskjutande domstolen, som svar på det skriftliga yttrande som Förenade kungarikets regering lämnat, att tolkningsfrågorna skulle anses kunna tas upp till sakprövning. Hon har gjort gällande att det stämmer att litispendens i Förenade kungariket ska bedömas vid den tidpunkt då talan väcks vid domstolen och inte det datum då den meddelar sitt avgörande. Hon har av detta dragit slutsatsen att det är av än större vikt att domstolen avgör frågorna och slår fast att det datum som ska beaktas är det datum då talan väckts vid den hänskjutande domstolen, i förevarande fall den 13 juni 2014, och att den franska domstolen, vid vilken svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen väckt talan den 17 juni 2014, således var den domstol vid vilken talan väckts senare.

42. Hon har även gjort gällande att skyldigheten för den domstol vid vilken talan väckts senare att ”självmant avvisa talan”, i den mening som avses i artikel 19.3 i förordning nr 2201/2003, inte innebar att den förklarade sig sakna behörighet, eftersom detta avvisande endast har en uppskjutande verkan och tillåter att ett förfarande som inletts senare återupptas när det förfarande som inletts först förfaller såsom i målet vid den hänskjutande domstolen.

B – *Yttrande från Förenade kungarikets regering*

43. Förenade kungariket anser i första hand att domstolen inte ska ta upp den hänskjutande domstolens tolkningsfrågor till sakprövning.

44. Den har i detta hänseende gjort gällande att det hemskillnadsförfarande som svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen har inlett vid den franska domstolen i enlighet med artikel 1113 i den franska civilprocesslagen slutade gälla den första timmen den 17 juni 2014, varför den hänskjutande domstolen, vid vilken käranden i målet vid den hänskjutande domstolen väckte talan om äktenskapsskillnad den 13 juni 2014, ska anses vara ”den domstol vid vilken talan först har väckts” och inte ”den domstol vid vilken talan har väckts senare”. Att svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen väckte talan om äktenskapsskillnad i Frankrike den 17 juni 2014 klockan 8.20 på morgonen ändrar inte på något sätt detta förhållande.

12 — Cour de cassation, 1ère chambre civile, dom av den 26 juni 2013, överklagande nr 12-24001 (ECLI:FR:CCASS:2013:C100695).

13 — Se dom Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punkt 86).

45. Denna ståndpunkt överensstämmer med det syfte som eftersträvas med de litispendens-bestämmelser som fastställts [14] i artikel 19 i förordning nr 2201/2003, vilket är att undvika risken för oförenliga avgöranden i parallella förfaranden vid olika domstolar, och i förhållande till domstolens praxis.

46. Förenade kungarikets regering har emellertid undersökt de båda tolkningsfrågorna.

47. Förenade kungarikets regering har inledningsvis gjort gällande att den första tolkningsfrågan, som avser huruvida den franska domstolens behörighet är fastställd i den mening som avses i artikel 19 i förordning nr 2201/2003, endast är aktuell för det fall det ska anses att den hänskjutande domstolen är ”den domstol vid vilken talan har väckts senare”. Den har erinrat om att domstolen ansåg att denna bestämmelse, [15] liksom motsvarande bestämmelser i Brysselkonventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område [16] och förordning nr 44/2001, [17] ska tolkas teleologiskt, med beaktande av de syften som eftersträvas med förordning nr 2201/2003, som är att undvika parallella förfaranden vid olika medlemsstaters domstolar och de motsägelser som skulle kunna följa av detta.

48. Även om det vid ett visst tillfälle har fastställts att den franska domstolen var behörig är detta emellertid inte längre fallet, när det hemskillnadsförfarande som inletts i Frankrike har förfallit. Den hänskjutande domstolen bör således anse att det i realiteten inte längre föreligger litispendens. Denna lösning gör det möjligt att garantera genomförandet av syftet med artikel 19 i förordning nr 2201/2003, som är att undvika oförenliga avgöranden och således att garantera rättssäkerheten, samtidigt som käranden tvingas agera för förfarandets framskridande, när förfarandet måste förlöpa inom vissa frister och förfaller när tiden har gått ut.

49. Förenade kungarikets regering har föreslagit att domstolen ska besvara den andra tolkningsfrågan genom att, i huvudsak, slå fast att artikel 19 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så att ordet ”fastställt” kräver att de parter som har inlett det första förfarandet, såsom det hemskillnadsförfarande som svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen har inlett, handlar för att förfarandet skyndsamt ska framskrida mot en lösning.

50. Den har i detta hänseende gjort gällande att syftet med bestämmelserna om litispendens i förordning nr 2201/2003, som är att undvika parallella förfaranden vid olika domstolar och risken för oförenliga avgöranden, ska anses underlätta tvistens utveckling mot en lösning och inte anses utgöra hinder för en sådan, vilket följaktligen innebär att parterna handlar för att få förfarandet att framskrida.

51. Således är frågan huruvida en kärande har agerat skyndsamt för att få det förfarande som vederbörande har inlett att framskrida skyndsamt eller endast har låtit nämnda förfarande förfalla genom tidspillan en relevant omständighet för att bedöma huruvida behörigheten för den domstol vid vilken käranden har väckt talan har fastställts i den mening som avses i artikel 19 i förordning nr 2201/2003. Varje motsatt lösning skulle kunna leda till en återvändsgränd genom att hindra att tvisten avgörs och genom att frånta svaranden rätten att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång, i den mening som avses i artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

14 — Se dom C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268) och generaladvokaten Szpunars ställningstagande C-376/14 PPU, EU:C:2014:2275, punkterna 58 –60).

15 — Se dom Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punkterna 64 och 66).

16 — (EGT L 299, 1972, s. 32, nedan kallad Brysselkonventionen). Se dom Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, punkt 41) och dom Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615).

17 — Se dom Cartier parfums-lunettes och Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 40).

C – Kommissionens yttrande

52. Kommissionen har inlett med att påpeka att den hänskjutande domstolens frågor vilar på två hypoteser, varav den ena är sann och den andra falsk.

53. Den har för det första påpekat att den hänskjutande domstolen utgår från att ett domstolsförfarande om hemskillnad som har inletts i Frankrike enligt artikel 19 i förordning nr 2201/2003 utgör hinder för en talan om äktenskapsskillnad som väcks i en annan medlemsstat, vilket den anser vara korrekt.

54. Den har emellertid påpekat att lydelsen i denna bestämmelse inte nödvändigtvis innebär denna slutsats. Denna bestämmelse skulle nämligen för det första kunna tolkas så att inledandet av ett hemskillnadsförfarande endast utgör hinder mot ett annat hemskillnadsförfarande, men inte mot ett äktenskapsskillnadsförfarande. Den skulle emellertid även kunna tolkas så att den utgör hinder för varje parallellt förfarande i äktenskapsmål.

55. Kommissionen anser emellertid att det är det andra förslaget som är korrekt, eftersom artikel 19 i förordning nr 2201/2003 inte kräver att de konkurrerande förfarandena har samma syfte och samma orsak, utan endast att de avser en tvist mellan samma parter. Vidare har litispendensregeln till syfte att undvika att oförenliga avgöranden meddelas av domstolar i olika medlemsstater, vilket skulle förhindra deras senare erkännande, i enlighet med artikel 22 d i förordning nr 2201/2003. Slutligen är denna lösning särskilt aktuell för det fall det föreligger ett nära samband mellan talan om hemskillnad och talan om äktenskapsskillnad.

56. Den har för det andra understrukit att den hänskjutande domstolen utgår från att frågan huruvida litispendens föreligger ska bedömas vid det datum då talan om äktenskapsskillnad väcktes vid den, nämligen den 13 juni 2014, och inte vid det datum då den prövade frågan om huruvida den skulle vilandeförklara målet, nämligen den 9 oktober 2014, vilket den anser är felaktigt.

57. Syftet med litispendens-bestämmelsen är nämligen att förebygga att konkurrerande talan i äktenskapsmål väcks och att utesluta risken för att oförenliga avgöranden meddelas i olika medlemsstater, genom en tillämpning av den strikta principen om att en tidigare uppkommen rätt går före en senare (*prior temporis*). Denna regel hindrar emellertid inte parterna från att väcka talan vid domstolar i olika medlemsstater, utan kräver endast att de domstolar vid vilka talan väckts senare vilandeförklarar målen och, i förekommande fall, självmant avvisar talan.

58. Kommissionen anser att, i en sådan situation som den som är aktuell i målet vid den hänskjutande domstolen, där ett förfarande pågår vid en domstol i en medlemsstat när talan väcks i en andra medlemsstat, men det förfarande som inletts i den första medlemsstaten inte längre gäller vid den tidpunkt då en begäran om avskrivning av det förfarande som inletts i den andra medlemsstaten inges, ska det relevanta datumet för att bedöma litispendens vara det datum då den domstol vid vilken talan väckts i den andra medlemsstaten avgör frågan huruvida den ska vilandeförklara målet och i förekommande fall självmant avvisa talan, med tillämpning av artikel 19 i förordning nr 2201/2003. Denna tolkning bekräftas såväl av lydelsen i artikel 19 i förordning nr 2201/2003 som av den allmänna systematiken och syftet i denna förordning.

59. I förevarande fall fanns det inte längre, vid den tidpunkt då den hänskjutande domstolen avgjorde frågan huruvida den skulle vilandeförklara den ansökan om äktenskapsskillnad som käranden i målet vid den hänskjutande domstolen lämnat in, det vill säga den 9 oktober 2014, något parallellt förfarande i Frankrike, eftersom hemskillnadsförfarandet blivit ogiltigt den 16 juni 2014, och inte heller någon risk för oförenliga avgöranden. Den omständigheten att svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen väckte talan om äktenskapsskillnad i Frankrike den 17 juni 2014 under den första timmen saknar relevans, eftersom det, vid detta datum pågick ett förfarande i Förenade kungariket och således en litispendens-situation.

60. Under dessa omständigheter har kommissionen dragit slutsatsen att det inte är nödvändigt att besvara den hänskjutande domstolens frågor och föreslår endast ett svar i andra hand, genom att undersöka den första tolkningsfrågan under a) och den andra tolkningsfrågan tillsammans.

61. Kommissionen har inledningsvis angett att betydelsen av begreppet ”fastställts att … domstol ... är behörig” logiskt sett ska avse en prövning av den domstol vid vilken talan har väckts av dess behörighet med tillämpning av förordningen och giltigheten av väckandet av talan enligt dess egen nationella processlagstiftning.

62. Kommissionen har, då den anser att rättspraxis avseende artikel 27.2 i förordning nr 44/2001 är användbar för tolkningen av artikel 19 i förordning nr 2201/2003, erinrat om att domstolen i sin dom Cartier parfums-lunettes och Axa Corporate Solutions assurances,[18] fann att ”det … ska anses fastställt att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, i den mening som avses i den bestämmelsen, när den domstolen inte ex officio förklarat sig obehörig och ingen av parterna invänt mot rättens behörighet före eller senast vid den tidpunkt då det gjorts ett ställningstagande som enligt den nationella processrätten är att betrakta som det första svaromålet”.

63. Det råder emellertid i målet vid den hänskjutande domstolen inga tvivel om att behörigheten för den franska domstol som antog beslutet om att förlikning inte hade ingåtts den 15 december 2011, redan från början av förfarandet var fastställd i den mening som avses i denna rättspraxis. Dels godtog denna domstol framställningen, dels var käranden i målet vid den hänskjutande domstolen inblandad i förfarandet, eftersom hon kunde ansöka om interimistiska åtgärder och inte invände mot den franska domstolens internationella behörighet, varken i första instans eller i överklagandeförfarandet.

64. Vidare anser kommissionen att artikel 19 i förordning nr 2201/2003 inte innebär någon skyldighet för käranden i förfarandet vid den domstol vid vilken talan först har väckts att se till att förfarandet framskrider skyndsamt och noggrant. Det står denna part fritt att handla på det sätt den finner lämpligast, med iakttagande av tillämpliga nationella bestämmelser, varvid det åligger den domstol vid vilken talan har väckts att säkerställa att de tillämpats och att, i förekommande fall, utdöma påföljder för överträdelser och missbruk.

65. Det är, under alla omständigheter, omöjligt för en domstol i en medlemsstat att bedöma huruvida det förhållande att ett förfarande som har inletts vid en domstol i en annan medlemsstat inte har framskridit visar att missbruk föreligger. Kommissionen har i detta hänseende påpekat att käranden i målet vid den hänskjutande domstolen själv hade kunnat väcka talan mot svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen inte bara om hemskillnad utan också om äktenskapsskillnad, vilket följer av ett yttrande av Cour de cassation av den 10 februari 2014.

66. Kommissionen anser att artikel 19 i förordning 2201/2003 ska tolkas så att behörigheten för en domstol vid vilken talan väckts först inte upphör att vara fastställd på grund av att käranden i det förfarande som inletts vid denna inte med all nödvändig skyndsamhet och noggrannhet tar initiativ för att förfarandet ska framskrida mot en lösning.

18 — C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 45.

V – **Rättslig bedömning**

A – *Inledande anmärkningar*

67. Det är lämpligt att börja med att, med alla förbehåll som detta innebär, ange de särdrag som förekommer i fransk rätt avseende förfarandena för hemskillnad och äktenskapsskillnad, i syfte att precist kunna avgöra de specifika omständigheterna i den situation som är aktuell i målet vid den hänskjutande domstolen och den unika karaktären av den domstolens tolkningsfrågor.

1. Särdragen i förfarandena för hemskillnad och äktenskapsskillnad i Frankrike

68. Som Bernard de la Gâtinais, förste generaladvokat vid franska Cour de cassation, angav i sin slutsats i Cour de cassations yttrande av den 10 februari 2014 [19] vilket den hänskjutande domstolen har citerat, har hemskillnad länge betraktats som ”katolsk äktenskapsskillnad”, eftersom dess ”huvudsakliga verkan är att rättsligt fastställa makarnas separation och reglera de mänskliga och materiella följderna av denna, samtidigt som äktenskapet fortgår”. En äktenskapsskillnad innebär således visserligen i sig genom sina eventuella verkningar en hemskillnad, men en hemskillnad omfattar inte den väsentliga del av en äktenskapsskillnad som utgörs av att äktenskapet upplöses. Det är av denna enkla anledning som en ansökan om äktenskapsskillnad kan omvandlas till en hemskillnad medan motsatsen inte är möjlig, en princip som är inskriven i artikel 1076 i civilprocesslagen.

69. I denna sistnämnda bestämmelse föreskrivs således, som den hänskjutande domstolen har påpekat, att käranden i ett mål om hemskillnad inte kan omvandla sin ansökan till att avse äktenskapsskillnad [20] och att vederbörande på sätt och vis är fången i det förfarande som han eller hon har inlett. I den mån den domstol vid vilken en talan om hemskillnad har väckts har antagit ett beslut om att förlikning inte har skett som tillåter makarna att väcka talan om hemskillnad, som i målet vid den hänskjutande domstolen, har käranden således endast två valmöjligheter. Vederbörande kan för det första besluta att uppnå hemskillnad och således låta förfarandet framskrida, vilket endast käranden har behörighet att göra under de tre första månaderna efter beslutet om att förlikning inte har skett, i enlighet med artikel 1113 i civilprocesslagen. Käranden kan emellertid även, av ett eller annat skäl och bland annat när vederbörande föredrar äktenskapsskillnad, besluta att inte fullfölja hemskillnadsförfarandet, varvid upptagandet till sakprövning av en ansökan om äktenskapsskillnad är underställd villkoret att detta tillbakadragande har godtagits och är slutgiltigt. [21]

70. Däremot kan svaranden i ett hemskillnadsförfarande, när den tremånadersfrist som avses i artikel 1113 i civilprocesslagen har gått ut, avhjälpa kärandens underlåtelse genom att själv ansöka om hemskillnad, men också ansöka om äktenskapsskillnad, varvid svarandens genkäromål kan tas upp till sakprövning enligt artiklarna 1076, 1111 och 1113 i civilprocesslagen. [22]

71. Det är i detta rättsliga sammanhang [23] som de faktiska omständigheterna i målet vid den hänskjutande domstolen samt den hänskjutande domstolens tolkningsfrågor ska ingå.

19 — Överklagande nr 13/2007 (ECLI:FR:CCASS:2014:AV15001), nedan kallat yttrandet av den 10 februari 2014.

20 — Se Bernard de la Gâtinais slutsats i yttrandet av den 10 februari 2014 och Cour de cassations ovannämnda praxis.

21 — Se Watine-Drouin, C., Séparation de corps, causes, procédure, effets, JurisClasseur Notarial, Fascicule nr 5, nr 34 och där angiven rättspraxis.

22 — Se yttrande av den 10 februari 2014 och Bernard de la Gâtinais slutsats.

23 — Det ska i detta sammanhang påpekas att den franska Cour de cassation, liksom käranden i målet vid den hänskjutande domstolen har påpekat, har bekräftat en dom av Cour d’appel som hade funnit att, enligt artiklarna 3.1 a och 16 i förordning nr 2201/2003, ”en talan har väckts i vederbörlig ordning vid en domstol, avseende äktenskapsskillnad, på den dagen då ansökan lämnats in, under förutsättning att den åtföljts av en framställning (*assignation*) om äktenskapsskillnad”, se Cour de cassation, första tvistemålsavdelningen, dom av den 26 juni 2013, överklagande nr 12-24001 (ECLI:FR:CCASS:2013:C100695). Även om denna tolkning av förordning nr 2201/2003, under förutsättning att den bekräftas av domstolen, kan lösa tvistefrågan i målet vid den hänskjutande domstolen, kvarstår det faktum att de tolkningsfrågor som har ställts till domstolen inte avser huruvida talan vid den franska domstolen har väckts ”i vederbörlig ordning” utan, som anges nedan, begreppen ”fastställts att … domstol … är behörig” i den mening som avses i artikel 19 i förordning nr 2201/2003 och ”domstol vid vilken talan först har väckts” i den mening som avses i artikel 16 i denna förordning.

2. Särdragen i målet vid den hänskjutande domstolen

72. Det är ostridigt att, eftersom klaganden i målet vid den hänskjutande domstolen och svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen är franska medborgare, den franska domstol vid vilken den sistnämnda har väckt talan om hemskillnad hade internationell behörighet för att pröva denna, i enlighet med artikel 3.1 b i förordning nr 2201/2003, liksom den har behörighet att pröva den ansökan om äktenskapsskillnad som den sistnämnda lämnade in den 17 juni 2014. Den är även, eftersom de båda makarna hade hemvist i Förenade kungariket, ostridigt att domstolarna i denna medlemsstat också hade internationell behörighet att meddela dom avseende deras äktenskapsskillnad i enlighet med artikel 3.1 a i förordning nr 2201/2003.

73. Det är vidare, eftersom svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen var först med att väcka talan om hemskillnad vid en fransk domstol, nämligen den 30 mars 2011, ostridigt att den domstol i Förenade kungariket vid vilken käranden i målet vid den hänskjutande domstolen väckte talan om äktenskapsskillnad, den 24 maj 2011, var den domstol vid vilken talan väckts senare och skulle således vilandeförklara målet, i enlighet med artikel 19.1 i förordning nr 2201/2003, till dess att det fastställts att den franska domstolen var behörig.

74. Det är slutligen likaså ostridigt att den franska domstolen vid vilken talan väckts först, i det beslut om icke-förlikning som den antog den 15 december 2011 förklarade sig behörig att avgöra den ansökan om hemskillnad som svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen lämnat in och samtidigt uppmanade parterna att inleda hemskillnadsförfarandet. Följaktligen, och i enlighet med artikel 19.3 i förordning nr 2201/2003, avslog High Court, liksom framgår av beslutet om hänskjutande, med samtycke av käranden i målet vid den hänskjutande domstolen, den ansökan om äktenskapsskillnad som hon lämnat in den 7 november 2012.

75. Av detta följer att målet vid den hänskjutande domstolen, förflöt enligt de bestämmelser om litispendens som föreskrivs i artikel 19 i förordning nr 2201/2003.

76. Det ska i synnerhet, liksom kommissionen har påpekat, då denna punkt inte har debatterats, understrykas att det föreligger litispendens i den mening som avses i denna bestämmelse,[24] när en ansökan om äktenskapsskillnad framställs i en medlemsstat och en ansökan om hemskillnad parallellt framställs i en annan medlemsstat, eftersom denna bestämmelse endast kräver att parterna ska vara identiska och inte att föremålet och skälen för ansökan ska vara strikt identiska.[25]

77. Målet vid den hänskjutande domstolen och den hänskjutande domstolens tolkningsfrågor avser emellertid inte denna första fas av utvecklingen av målet vid den hänskjutande domstolen, utan en andra fas, som börjar strax innan utgången av den frist på 30 månader som föreskrivs i artikel 1113 i civilprocesslagen, vid vars utgång det beslut om icke-förlikning som antogs av den domstol vid vilken talan först väckts förfaller.

24 — Det ska emellertid påpekas att domstolen ännu inte har haft tillfälle att tolka denna bestämmelse.

25 — Det ska erinras om att artikel 19.1 i förordning nr 2201/2003 återger innehållet i artikel 11.2 i den konvention utarbetad på grundval av artikel K.3 i Fördraget om Europeiska unionen, om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, undertecknad den 28 maj 1998 (EGT C 221, 16 juli 1998, s. 2), medan kallad Brysselkonventionen av den 28 maj 1998, vilken framställdes som en nyskapande bestämmelse som avsåg fall av ”falsk litispendens”, i syfte att ”specifikt beakta skillnaderna mellan medlemsstaternas rättsordningar som hänger samman med den omständigheten att alla inte erkänner separation, äktenskapsskillnad och äktenskapsupplösning”, se förklaring till den konventionen utarbetad på grundval av artikel K.3 i Fördraget om Europeiska unionen, om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, upprättad av Alegría Borrás och godkänd av rådet den 28 maj 1998, punkt 54 (EGT 221, s. 27). Se även kommissionens förslag [KOM/99/220 slutlig] till rådets förordning (EG) om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn (EGT L 160, s. 19), till vilken hänvisning finns i kommissionens förslag [KOM/2002/222 slutlig] som ledde till antagandet av förordning nr 2201/2003.

78. Som framgår av beslutet om hänskjutande försökte käranden i målet vid den hänskjutande domstolen, kort före utgången av denna frist den 6 juni 2014, att av High Court utverka att den i förväg skulle godta hennes ansökan om äktenskapsskillnad.[26] Denna ansökan, som av den hänskjutande domstolen har framställts som ”strategisk”, avslogs emellertid på grund av att den ansågs alltför innovativ. Käranden i målet vid den nationella domstolen väckte således, den 13 juni 2014, talan om äktenskapsskillnad vid den hänskjutande domstolen.

79. Det ska i detta hänseende påpekas att ansökan om äktenskapsskillnad av den 13 juni 2014, till skillnad från ansökan av den 6 juni 2014 vars syfte var ett annat, inte har avslagits formellt av den hänskjutande domstolen utan att den sistnämnda förklarat sitt beslut. Den hänskjutande domstolen har i synnerhet inte angett huruvida den anser att den talan som har väckts vid den är giltig, enligt Förenade kungarikets rätt och artikel 16 i förordning nr 2201/2003.

80. Under alla omständigheter är det den ansökan om äktenskapsskillnad som käranden i det nationella målet framställde den 13 juni 2014 som ligger till grund för det förfarande som ledde High Court att begära ett förhandsavgörande av domstolen i målet vid den hänskjutande domstolen, eftersom svaranden i det nationella målet har uppmanat den att avslå den, just med tillämpning av artikel 19 i förordning nr 2201/2003, och gjort gällande att hemskillnadsförfarandet fortfarande pågick den 13 juni 2014 och att det förelåg ett rättegångsmissbruk.

81. Det är vidare det specifika sammanhang i vilket denna ansökan ingår som förklarar den minst sagt speciella lydelsen i de frågor som den har ställt till domstolen som jag nu ska undersöka.

3. Tolkningsfrågornas särdrag

82. Den hänskjutande domstolens båda tolkningsfrågor hänger nära samman i den mån de, genom själva lydelsen, uttryckligen avser begreppet ”fastställts att … domstol ... är behörig” i den mening som avses i artikel 19.1 och 19.3 i förordning nr 2201/2003.

83. Genom sin första tolkningsfråga har den hänskjutande domstolen nämligen, i huvudsak, önskat få klarhet i huruvida bestämmelserna i artikel 19.1 och 19.3 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så att behörigheten för en domstol i en medlemsstat, vid vilken en talan om hemskillnad först har väckts, alltid ska anses ha ”fastställts” under de omständigheter som den har beskrivit, nämligen:

— När en kärande i detta hemskillnadsförfarande, som får göra en framställning (*assignation*) om hemskillnad mot svaranden inom en frist på 30 månader, underlåter att göra en framställning inom nämnda frist och således inväntar att detta förfarande inte längre gäller för att inleda ett nytt äktenskapsskillnadsförfarande vid samma domstol,

— när hemskillnadsförfarandet förfaller mycket kort tid efter det att ett äktenskapsskillnadsförfarande inletts i en annan medlemsstat, och

— när käranden i hemskillnadsförfarandet fortfarande, på grund av tidsskillnaden, kan väcka talan om äktenskapsskillnad före svaranden.

84. Genom den andra tolkningsfrågan har den hänskjutande domstolen önskat få klarhet i huruvida artikel 19 i förordning nr 2201/2003, och särskilt begreppet ”fastställts” ska tolkas så att det medför en skyldighet för den part som har inlett ett hemskillnadsförfarande vid en domstol i en medlemsstat att handla skyndsamt och noggrant för att nå en lösning i nämnda förfarande.

26 — Se, i detta hänseende, punkt 21 ovan.

85. Den andra frågan är i flera avseenden endast en omformulering av den första, eftersom den hänskjutande domstolen slutligen och i huvudsak strävar efter att fastställa huruvida behörigheten för en medlemsstats domstol, vid vilken en talan om hemskillnad första har väckts, alltid kan anses ha fastställts i den mening som avses i artikel 19.1 och 19.3 i förordning nr 2201/2003, när käranden inte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att nå en lösning i förfarandet.

86. Under alla omständigheter avser den hänskjutande domstolens fråga således uteslutande frågan huruvida förordning nr 2201/2003 ska tolkas så att den franska domstolens behörighet, som har fastställts i den mening som avses i artikel 19 i nämnda förordning när det gäller den ansökan om hemskillnad som svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen lämnade in den 30 mars 2011, ”fortfarande” ska anses ha fastställts under omständigheterna i målet vid den hänskjutande domstolen och om den, följaktligen, ska vilandeförklara målet och i förekommande fall självmant avvisa detta till förmån för den franska domstolen, inom ramen för det äktenskapsskillnadsförfarande som käranden i målet vid den hänskjutande domstolen inledde vid denna franska domstol den 13 juni 2014.

87. För att kunna besvara denna fråga ska det emellertid först fastställas vilken domstol, av den hänskjutande domstolen vid vilken käranden i målet vid den lämnade in en ansökan om äktenskapsskillnad den 13 juni 2014 och den franska domstol vid vilken svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen lämnade in en ansökan om äktenskapsskillnad den 17 juni 2014, som under de specifika omständigheterna i målet vid den hänskjutande domstolen, vilka karaktäriseras av att det förhållandet att det hemskillnadsförfarande som inletts i Frankrike har förfallit mellan dessa båda datum, ska anses vara ”den domstol vid vilken talan först har väckts” i den mening som avses i artikel 19 i förordning nr 2201/2003. Denna fråga beror emellertid på tolkningen av såväl artikel 16 i förordning nr 2201/2003, vilken inte har åberopats av den hänskjutande domstolen, som artikel 19 i denna förordning.

88. Således ska den hänskjutande domstolens båda tolkningsfrågor dels prövas tillsammans, dels utvidgas och omformuleras så att de även avser artikel 16 i förordning nr 2201/2003.

89. Således anser jag att den huvudfråga som domstolen ska besvara, i syfte att ge den hänskjutande domstolen de upplysningar som gör det möjligt för den att avgöra tvisten vid den, kanske ska formuleras på följande sätt:

”Ska artiklarna 16 och 19 i förordning nr 2201/2003 tolkas så att, under sådana omständigheter som dem som är aktuella i målet vid den hänskjutande domstolen;

— då ett hemskillnadsförfarande som inletts vid en domstol i en första medlemsstat har förfallit och

— då två ansökningar om äktenskapsskillnad har lämnas in parallellt, den första vid en domstol i en annan medlemsstat kort tid före det datum då hemskillnadsförfarandet förfallit och den andra vid domstolen i den första medlemsstaten kort tid före samma förfallodatum,

den första medlemsstatens behörighet för att pröva en ansökan om äktenskapsskillnad ska anses har fastställts?”

B – *Tolkning av artiklarna 16 och 19 i förordning nr 2201/2003*

90. Domstolen har visserligen tidigare haft tillfälle att tolka artikel 19.2 i förordning nr 2201/2003 avseende litispendens på området föräldraansvar,[27] men den har ännu inte haft tillfälle att tolka bestämmelserna i dess artikel 19.1 oh 19.3 eller dem i artikel 11.1 och 11.3 i förordning nr 1347/2000 eller vidare i artikel 11.1 och 11.3 i Brysselkonventionen av den 28 maj 1998.

27 — Se dom Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punkterna 64–86).

91. Domstolen har däremot haft tillfälle att tolka bestämmelser motsvarande de sistnämnda som finns i andra instrument, och i synnerhet dem i artikel 21 i Brysselkonventionen [28] och i artikel 27 i förordning nr 44/2001, [29] och kan således ta hjälp av denna rättspraxis för att besvara den hänskjutande domstolens tolkningsfrågor. [30]

92. I detta fall föreskrivs i artikel 19.1 och 19.3 i förordning nr 2201/2003 att i fall av litispendens ska den domstol där talan väckts senare på eget initiativ vilandeförklara målet till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, och, om så är fallet, avvisa talan till förmån för den domstolen.

93. En medlemsstats domstol vid vilken talan har väckts om exempelvis äktenskapsskillnad ska således självmant vilandeförklara målet för det fall en talan om exempelvis hemskillnad tidigare har väckts vid en domstol i en annan medlemsstat, tills det har fastställts att den sistnämnda domstolen är behörig. När denna behörighet har fastställts ska den domstol vid vilken talan har väckts senare avvisa målet till förmån för den domstol vid vilken talan om hemskillnad har väckts först.

94. Dessa bestämmelser fastställer således, liksom artikel 21 i Brysselkonventionen, en processuell regel om litispendens vilken uppenbarligen uteslutande bygger på den kronologiska ordning i vilken talan har anhängiggjorts. [31]

95. Under omständigheterna i målet vid den hänskjutande domstolen skulle Förenade kungarikets domstol vid vilken käranden i målet vid den hänskjutande domstolen väckte talan den 24 maj 2011, som jag redan har påpekat, vilandeförklara målet, med tillämpning av artikel 19.3 i förordning nr 2201/2003, vilket den gjorde.

96. De frågor som den hänskjutande domstolen ställer sig rör emellertid inte den ansökan om äktenskapsskillnad som käranden i målet vid den hänskjutande domstolen lämnade in den 24 maj 2011, utan den av den 13 juni 2014, eftersom den fråga om litispendens som den anser sig vara konfronterad med har uppkommit genom det förhållandet att det hemskillnadsförfarande som inleddes i Frankrike den 30 mars 2011 åtföljdes av det äktenskapsskillnadsförfarande som inleddes i Frankrike den 17 juni 2014 och att en ansökan om äktenskapsskillnad däremellan lämnades in i Förenade kungariket.

97. Det kan emellertid på ett strikt kronologiskt plan konstateras att det äktenskapsskillnadsförfarande som inleddes i Förenade kungariket, den 13 juni 2014, visserligen gjorde det före det äktenskapsskillnadsförfarande som inleddes i Frankrike, den 17 juni 2014, och att det hemskillnadsförfarande som inleddes i Frankrike den 30 mars 2011 fortfarande pågick vid det datum då äktenskapsskillnadsförfarandet inleddes i Förenade kungariket.

98. Med andra ord tillåter inte bestämmelserna i artikel 19.1 och 19.3 i förordning nr 2201/2003 i sig att lösa den fråga om litispendens som uppkommer i en sådan situation som den som är aktuell i målet vid den hänskjutande domstolen, påverkad av det dubbla förfarandet för ”äktenskapsupplösning” i Frankrike och inledandet i två olika medlemsstater av parallella äktenskapsskillnadsförfaranden kort tid före och omedelbart efter det att ett hemskillnadsförfarande förfallit.

28 — EGT L 299, 1972, s. 32, nedan kallad Brysselkonventionen av den 27 september 1968. Se dom Zelger (129/83, EU:C:1984:215), dom Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528), dom Overseas Union Insurance m.fl. (C-351/89, EU:C:1991:279), dom Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400), dom von Horn (C-163/95, EU:C:1997:472), dom Drouot assurances (C-351/96, EU:C:1998:242), dom Gantner Electronic (C-111/01, EU:C:2003:257), dom Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657) och dom Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615).

29 — Se, i synnerhet, dom Cartier parfums-lunettes och Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109) samt dom Weber (C-438/12, EU:C:2014:212).

30 — Se, för ett liknande resonemang, men med de förbehåll som följde av de särdrag som präglar föräldraansvar, se generaladvokaten Jääskinens förslag till avgörande Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, punkt 95 och följande punkter). Se även, bland annat, dom Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punkt 64 och följande punkter).

31 — Se dom Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, punkt 47).

99. Det kan nämligen, å ena sidan, anses att den hänskjutande domstolen, vid den tidpunkt då talan om äktenskapsskillnad väckts vid den, den 13 juni 2014, fortfarande var den domstol vid vilken talan hade väckts senare och att den således skulle vilandeförklara målet och självmant avvisa talan, eftersom hemskillnadsförfarandet fortfarande pågick.

100. Det kan emellertid även, å andra sidan, anses att den hänskjutande domstolen, vid den tidpunkt då talan om äktenskapsskillnad väckts vid den franska domstolen, den 17 juni 2014, var den domstol vid vilken talan först väckts, eftersom hemskillnadsförfarandet hade förfallit.

101. Följaktligen, och i enlighet med fast rättspraxis, är det med beaktande av den allmänna systematiken i förordning nr 2201/2003 och av syftet [32] med de bestämmelser som fastställs i denna som lösningen på frågan i målet vid den hänskjutande domstolen står att finna.

102. Jag anser i synnerhet att kommissionens förslag, som för domstolen består i att genom sin egen rättspraxis fastställa det datum vid vilket litispendens ska bedömas inte kan följas, i den mån det i realiteten innebär att den förnekar att det alls föreligger litispendens i målet vid den hänskjutande domstolen. Det synsätt som Förenade kungarikets regering förespråkar, vilket består i att, bland de båda domstolar vid vilka parallella talan om äktenskapsskillnad har väckts och som också har behörighet att avgöra dessa mål, fastställa vilken under de omständigheter som är aktuella i målet vid den hänskjutande domstolen ska anses vara den vid vilken talan först har väckts, är enligt min uppfattning lämpligare.

103. Det ska i detta hänseende erinras om att reglerna om litispendens har till syfte att – för att tillgodose intresset av god rättskipning i unionen – hindra att parallella förfaranden handläggs samtidigt vid olika medlemsstaters domstolar och eventuellt resulterar i motstridiga avgöranden. [33]

104. I detta syfte har i förordning nr 2201/2003, i dess artikel 19, fastställts en tydlig och effektiv mekanism för lösning av litispendensfall grundad på den ovan undersökta kronologiska processuella regeln, men även i dess artikel 16 [34] fastställts begreppet ”väckande av talan vid domstol”.

105. Det ska nämligen, när det gäller litispendensreglerna, erinras om att talan enligt denna bestämmelse ska anses har väckts vid en domstol när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, eller om delgivning av handlingen skall äga rum innan handlingen ges in till domstolen, när den tas emot av den myndighet som är ansvarig för delgivningen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom, för att få delgivningen med svaranden verkställd respektive för att få handlingen ingiven till domstolen.

106. I artikel 16 i förordning nr 2201/2003 fastställs på detta sätt såväl både dess processuella och tidsmässiga särdrag. Där anges både när och under vilka villkor detta ska anses ha ägt rum, oavsett vilka villkor som gäller i de bestämmelser som tillämpas internt i medlemsstaterna. [35] Mer allmänt ska begreppet ”den domstol vid vilken talan först har väckts” anses vara ett självständigt begrepp i förhållande till unionsrätten. [36]

32 — Se bland annat dom Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, punkt 70) samt dom Cartier parfums-lunettes och Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 33).

33 — Se, bland annat, när det gäller Brysselkonventionen, dom Gasser (C-116/02, EU:C:2003:657, punkt 41) och när det gäller förordning nr 2201/2003, dom Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, punkt 64).

34 — Artikel 16 i förordning nr 2201/2003 återger i detta avseende bestämmelserna i artikel 11.4 i förordning nr 1347/2000.

35 — Liksom generaladvokaten Jääskinen med fog har påpekat i sitt ställningstagande Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, punkt 98). Han har i detta hänseende insisterat på den avvikelse som lagstiftaren har gjort från domstolens praxis avseende artikel 21 i Brysselkonventionen i dom av den 7 juni 1984, Zelger (129/83, EU:C:1984:215, punkt 16), i vilken den hade funnit att ”[a]rtikel 21 i konventionen ska tolkas på så sätt, att talan ska anses ha ”först väckts” vid den domstol där förutsättningarna först föreligger för att anse talan slutgiltigt väckt. Dessa förutsättningar ska bedömas enligt den nationella lagstiftningen för respektive berörd domstol”.

36 — Se generaladvokaten Jääskinens ställningstagande Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, punkt 98).

107. Det är således utifrån bestämmelserna i artikel 16 i förordning 2201/2003 som det ska fastställas hur den litispendensregel som fastställs i artikel 19 i förordning nr 2201/2003 konkret ska tillämpas i en sådan situation som den som är aktuell i målet vid den hänskjutande domstolen, då denna tillämpning ska tillåta att maximalt begränsa risken för parallella förfaranden och förhindra att mål i andra domstolar än den vid vilken talan först väckts får vila längre än nödvändigt. [37]

108. Således är den första frågan som ska avgöras huruvida det kan anses att ”talan väcktes” vid den hänskjutande domstolen den 13 juni 2014 i den mening som avses i artikel 16 i förordning nr 2201/2003.

109. Detta tycks vara fallet. Käranden i målet vid den hänskjutande domstolen lämnade nämligen in sin ansökan om äktenskapsskillnad den 13 juni 2014 till den hänskjutande domstolen och ingenting, i beslutet om hänskjutande, ger utrymme för ståndpunkten att hon inte har vidtagit de åtgärder som hon var skyldig att vidta, i enlighet med artikel 16 i förordning nr 2201/2003. Det är emellertid på den hänskjutande domstolen som det slutgiltigt ankommer att utföra nödvändiga kontroller i detta hänseende.

110. Det ska vidare påpekas att svaranden i målet vid den hänskjutande domstol även förefaller ha ”väckt talan” om äktenskapsskillnad vid den franska domstolen den 17 juni 2014, i den mening som avses i artikel 16 i förordning nr 2201/2003.

111. En strikt tillämpning av den kronologiska processuella regel som fastställs i artikel 19 i förordning nr 2201/2003 leder således till att den hänskjutande domstolen, under sådana omständigheter som är aktuella i målet vid den, ska anses vara den domstol där talan om äktenskapsskillnad först har väckts och att det således var på den franska domstolen, vid vilken talan hade väckts senare, som det ankom att vilandeförklara målet fram till dess att den hänskjutande domstolens behörighet fastställts och, i förekommande fall, att självmant avvisa talan.

112. Eftersom dels den franska domstolens behörighet för att avgöra det förfarande om hemskillnad som käranden i målet vid den hänskjutande domstolen har inlett ska anses vara över på grund av att målet förfallit, dels den hänskjutande domstolen ska anses vara den domstol vid vilken en talan om äktenskapsskillnad först har väckts, förefaller de olika faktiska omständigheter som den hänskjutande domstolen har identifierat som avgörande i sina tolkningsfrågor [38] sakna relevans. Den enda kvarstående frågan är således huruvida den hänskjutande domstolens behörighet har fastställts i den mening som avses i artikel 19 i förordning nr 2201/2003.

113. Även om det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra detta, ska det påpekas att den hänskjutande domstolen, enligt artikel 3 i förordning nr 2201/2003 har behörighet att besluta om den äktenskapsskillnad som parterna i målet vid den hänskjutande domstolen önskat. Det ska vidare för det första påpekas att den hänskjutande domstolen inte har avsagt sig sin behörighet för att pröva den ansökan om äktenskapsskillnad som käranden i målet vid den domstolen har lämnat in, tvärtom, och för det andra att svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen inte har gjort gällande att den hänskjutande domstolen saknar behörighet, utan endast lämnat in en ansökan om avslag eller avförande av den ansökan om äktenskapsskillnad som käranden i målet vid den hänskjutande domstolen har lämnat in, med tillämpning av artikel 19.3 i förordning nr 2201/2003. [39]

37 — Se, per analogi med artikel 27 i förordning nr 44/2001, dom Cartier parfums-lunettes och Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, punkterna 38 och 41).

38 — Nämligen, för det första, den omständigheten att svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen inte har tagit något initiativ för att slutföra det hemskillnadsförfarande som han inlett i Frankrike, eller till och med har gjort uppenbara försök till manipulation för att hindra att ett äktenskapsskillnadsförfarande inleds i Förenad kungariket och, för det andra, den omständigheten att en kärande som vänder som till en fransk domstol med anledning av tidsskillnaden nödvändigtvis främjas med avseende på de kronologiska regler om litispendens som fastställs i artikel 19 i förordning nr 2201/2003.

39 — Se, per analogi med artikel 27 i förordning nr 44/2001, dom Cartier parfums-lunettes och Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, punkt 44).

114. Det skulle vidare kunna invändas att den föreslagna tolkningen av artiklarna 16 och 19 i förordning nr 2201/2003, under sådana omständigheter som dem som är aktuella i målet vid den hänskjutande domstolen, är till nackdel för personer som, liksom svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen, fråntas möjligheten att inleda ett förfarande om äktenskapsskillnad i Frankrike efter att ha inlett ett hemskillnadsförfarande, när ett förfarande om äktenskapsskillnad har inletts i en annan medlemsstat kort tid före utgången av den förfallofrist för hemskillnadsförfarande som föreskrivs i artikel 1113 i civilprocesslagen.

115. Denna nackdel är emellertid mer skenbar än verklig, eftersom det är ostridigt att svaranden i målet vid den hänskjutande domstolen kunde ta tillbaka sin ansökan om hemskillnad för att sedan, vid en fransk domstol, lämna in en ansökan om äktenskapsskillnad om han så önskade. Om det finns en nackdel är den endast följden av den situation som skapats av det dubbla förfarandet för ”äktenskapsupplösning” i Frankrike och den processuella obalans som artiklarna 1076, 1111 och 1113 i civilprocesslagen medför mellan käranden och svaranden inom ramen för genomförandet av ett hemskillnadsförfarande.

116. Under alla omständigheter, och som generaladvokaten Jääskinen påpekade i sitt förslag till avgörande i målet Weber [40] beträffande artikel 27 i förordning nr 44/2001, leder det förhållandet att en viss domstol ges behörighet framför en annan uteslutande på grundval av ett kronologiskt kriterium till att den part favoriseras som är snabbast med att väcka talan vid domstol i en medlemsstat.

117. Det följer av vad som ovan har anförts att den hänskjutande domstolens tolkningsfrågor ska besvaras så att artiklarna 16 och 19 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så att det, under sådana omständigheter som dem som är aktuella i målet vid den hänskjutande domstolen

— då ett hemskillnadsförfarande som inletts vid en domstol i en första medlemsstat har förfallit och

— då två ansökningar om äktenskapsskillnad har lämnats in parallellt, den första vid en domstol i en annan medlemsstat kort tid före dagen då hemskillnadsförfarandet förföll och den andra vid domstolen i den första medlemsstaten kort tid efter samma förfallodatum,

inte ska anses ha fastställts att domstolen i den första medlemsstaten är behörig att pröva ansökan om äktenskapsskillnad.

VI – **Förslag till avgörande**

118. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen besvarar de frågor som ställts av High Court of Justice, Family Division, på följande sätt:

Artiklarna 16 och 19 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tolkas så att det, under sådana omständigheter som dem som är aktuella i målet vid den hänskjutande domstolen

— då ett hemskillnadsförfarande som inletts vid en domstol i en första medlemsstat har förfallit och

— då två ansökningar om äktenskapsskillnad har lämnats in parallellt, den första vid en domstol i en annan medlemsstat kort tid före dagen då hemskillnadsförfarandet förföll och den andra vid domstolen i den första medlemsstaten kort tid efter samma förfallodatum,

40 — C-438/12, EU:C:2014:43, punkt 79.

inte ska anses ha fastställts att domstolen i den första medlemsstaten är behörig att pröva ansökan om äktenskapsskillnad.